

IN MEMORIAM

TATJANA PĀVELE
(20.02.1918.–27.12.2016.)

2016. gada 27. decembrī 98 gadu vecumā mūžībā aizgājusi Rīgas arheoloģe Tatjana Pāvele (dz. Astaškeviča). Dzimusi un augusi inteliģentā skolotāju ģimenē Latgalē Ludzas apriņķī. Bērnība un pirmie skolas gadi kopā ar vecākiem aizvadīti skolu telpās, kas tolaik bija arī vietējās kultūras un sabiedriskās dzīves centri. Meitene jau 4 gadu vecumā iemācījās lasīt, kas pavēra viņai aizraujošo grāmatu pasauli. 1932. gadā pēc Pudīnovas pamatskolas beigšanas ar izcilību viņa izglītību turpina ģimnāzijās: vispirms Ludzas valsts krievu ģimnāzijā, pēc tās slēgšanas 1935. gadā īsu brīdi Rēzeknes krievu ģimnāzijā, bet pēc vecāku pārcelšanās darbā uz Rīgu – Rīgas valsts krievu ģimnāzijā (1937). Turpmākā dzīve aizrit Pārdaugavā, kur tēvs nopirka mājiņu Volguntes ielā. Tur T. Pāvele nodzīvoja visu savu mūžu, tur izauguši viņas bērni (meita un dēls) un arī mazdēls un mazmeita. Bērnībā T. Pāvele iztēlojās, ka būs skolotāja, tāpat kā vecāki, bet, pateicoties talantīgiem ģimnāziju vēstures skolotājiem, viņai radās interese par vēsturi. 1938. gadā viņa iestājās Latvijas Universitātes Filoloģijas un filozofijas fakultātes Vēstures nodaļā, bet kara dēļ pārtrauktās studijas pabeidza tikai 1949. gadā.

T. Pāvelei bija tā laime dzirdēt spilgtos universitātes lektoros profesorus: Teodoru Celmu, Arvedu Švābi, Borisu Viperu, Ludi Bērziņu, Eduardu Šturmu, Jāni Siliņu, Robertu Viperu.

T. Pāvele ir klausījies un apmeklējusi izcilā latviešu arheologa Franča Baloža lekcijas un seminārus, kam sekoja praktiskais arheoloģisko izrakumu darbs Elvīras Šnores vadītajos izrakumos Dignājas pilskalnā (1939) un iespēja vērot profesora F. Baloža vadītos izrakumus Jeršikas pilskalnā (1939). T. Pāvele kā profesora F. Baloža semināra dalībniece tika nozīmēta prakses darbā Vēstures muzeja Arheoloģijas nodaļā, kur starp darbiniekiem sastapa nākamās kolēģes, vēlāk pazīstamās Latvijas arheoloģes un muzeja darbinieces Emiliju Brīvkalni, Rasmu Ceplīti, Lūciju Vankinu, Melitu Vilsoni, ar pēdējo aizvadīti kopīgi darba gadi Rīgas vēstures un kuģniecības muzejā.

T. Pāveles vienīgā pastāvīgā darbavieta, kurā nostrādāti 27 gadi (1946–1973) līdz pat aiziešanai pensijā, bija Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs. T. Pāveles pirmais darbs 1946. gadā bija nolaupīto, uz Vāciju izvesto un atgūto Valsts Doma muzeja vērtību uzskaitē un inventarizācija. Viņa aktīvi piedalījās muzeja pastāvīgās ekspozīcijas izveidē un izstrādāja viduslaiku Rīgas tematikai veltīto muzeja ekspozīcijas daļu, vēlāk arī nodarbojās ar muzeja ekspozīcijas pilnveidošanu un daudzkārtēju pārkārtošanu.

Piecdesmito gadu beigās, uzsākoties plašiem celtniecības darbiem Vecrīgā, T. Pāvelei kā arheoloģei ar izrakumu darbu pieredzi uzticēja veikt arheoloģiskos izpētes darbus vecpilsētā. Četrpadsmit gadu laikā (1957–1970) viņa ir veikusi izrakumus un uzraudzības darbus astoņos objektos. Gara bija arheoloģes 1957. gada izrakumu sezona, kad izrakumi notika piecos objektos. Viņas vadībā Grēcinieku (toreizējā Imanta Sudmaļa) ielā tika atsegti trīs 14.–15. gs. ielas koka un akmens klāji, bet Daugavas krastmalā – 16. gs. Rīdzenes upes vārti un viduslaiku celtnu mūri. Vēlā rudenī norisa darbi Svētā Pētera baznīcas apkārtnē, kur tika atklāta nezināma vietējo iedzīvotāju apbedījumu vieta, kur senkapos konstatēti kuršu 13.–14. gs. apbedījumi ar bagātīgu kapu inventāru.

1960.–1963. gadā T. Pāveles vadībā tika pētīta Doma baznīca, kurā atklāja 17.–18. gs. apbedījumus un akmens kapu plāksnes, bet 1961. gadā Kungu (toreiz Daugavas) ielā 25/27 atklāja 13. gs. aizsargmūri un Rīgas upes krastu nostiprinājumus. Vairāki gadi aizvadīti arheoloģiskajos pētījumos starp Krāmu, Tirgoņu un Rozena ielu (1962–1963, 1968–1970), kur iegūts bagātīgs materiāls par viduslaiku mūra ēkām, atsedzot un izpētot izcilo viduslaiku celtniecības pieminekli – 14.–16. gs. Rīgas pilsētas vīna noliktavu. Tatjana Pāvele ir atstājusi kārtīgi un rūpīgi izstrādātus

arheoloģisko izrakumu pārskatus, galvenie pētījumu rezultāti ir publicēti. Viens no interesantākajiem ir T. Pāveles raksts par 11.–13. gs. bronzas bļodām – izciliem viduslaiku lietišķās mākslas paraugiem krājumā “Arheoloģija un etnogrāfija” (6. laid., 1964).

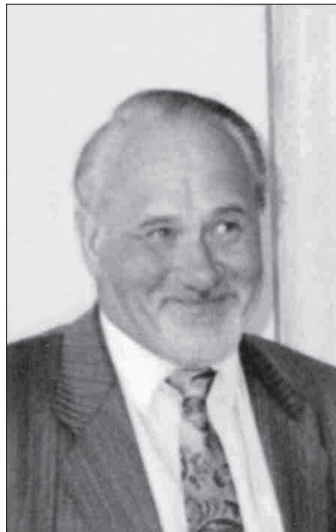
T. Pāvele bija atbildīgs un rosīgs darbinieks, viņa vadīja ekskursijas, lasīja lekcijas (“Pazīsim Rīgu”), darbojās Pionieru pils jauno gidu un muzeja darbinieku, kā arī Rīgas Ekskursiju biroja jauno darbinieku kursos. Viņa vadīja arī Latvijas Universitātes vēstures specialitātes studentu prakses darbus muzejā un iesaistījās daudzos citos darbos.

Aizvadīts garš un ražens mūžs, Rīgas arheoloģei Tatjanai Pāvelei pietrūka vien divu gadu, lai kopā ar Latvijas valsti svinētu simtgadi. Tatjana Pāvele apglabāta Rīgā, Pleskodāles kapos.

Vieglas smiltis aizsaules ceļos!

Viktorija Bebre

JĀNIS BĒRZIŅŠ
(29.04.1941.–19.02.2017.)

2017. gada 19. februāris nāca ar sēru vēsti – mūžībā devies izcils un godprātīgs zinātnieks, draudzīgs un izpalīdzīgs kolēģis, taisnīgs un drosmīgs cilvēks – Jānis Bērziņš.